

ELIZA IN HET BENAUWD SAMARIA BEWAARD VOOR JORAMS WOEDE.

II KONING. VI: 24-33.

Ende het geschiedde daar na, dat Benhadad de Koning van Syriën zyn geheel leger verzamelde, ende optoog, ende Samaria belegerde. Ende daar werd grooten honger in Samaria: want ziet, zy belegerdenze tot dat eens ezels kop voor tagtentig zilverlingen was [verkogt,] en een vierendeel van een Kab duivenmest voor vyf zilverlingen. Ende het geschiedde, als de Koning op de muur voorby ging, dat eene vrouwe tot hem riep, zeggende; Helpt my heer Koning. Ende hy zeide; De HÈÈRE en helpt u niet, waar van zonde ik u helpen? van den dorschvloer, of van de wynerfse? Voorder zeide de Koning tot haar; Wat is u? ende zy zeide: Deze vrouwe heeft tot my gezeid; Geeft uwen zone, dat wy hem heden eten, ende morgen zullen wy mynen zone eten. Zo hebben wy mynen zone gezoden, ende hebben hem gegeten: maar als ik des anderen daags tot haar zeide; Geeft uwen zone dat wy hem eten, zo heeft zy haren zone verstecken. Ende het geschiedde, als de Koning de woorden dezer vrouwe gehoord hadde, dat hy zyne kleederen scheurde, also hy op den muur vooriging, ende het volk zag, dat, ziet, een zak van binnen over zyn vleesch was. Ende hy zeide; Zo doe my God, ende doe zo daar toe, indien het hoofd Eliza des zoons Saphats heden op hem zal blyven staan! (Eliza nu zat in zyn huis, ende de Oudste zaten by hem) ende hy zond eenen man van voor zyn aangezichte: maar eer de bode tot hem gekomen was, hadde hy gezeid tot den Oudsten: Hebt gylieden gezien hoe die zone des moordenaars gezonden heeft, om myn hoofd af te nemen; ziet toe, als

Y y

die

die bode komt; sluit de deure toe, ende dringet hem uit met de deure: is niet het geruisch der voeten zyns heeren agter hem? Als hy nog met hen sprak, ziet, zo quam de bode tot hem af, ende hy zeide; Ziet, dat quaad is van den HEERE; wat zoude ik voorder op den HEERE wagen?

INLEIDING. **T**Ot trooft van een ieder der heiligen word aangetekent, Psalm. 32: 6. *Ja in een overloop van grote wateren zullen zy hem niet aanraken.*

In den letterlyken zin word hier een geweldige watervloed verstaan, welke alle dyken en dammen doorbreekt of overstrykt. Een gewoon zinnebeeld van de Pf. 93: 3. Jef. 8: 7, 8. Goddelyke oordeelen en zware verdrukkingen; vooral Op. 12: 15. van de vervolgingen en woede der tirannen, die aangevoert door den Oversten van de magt des lugts de Kerke en hare leden tragten te verslinden en als weg te spoelen.

Maar hoe verschrikkelyk ook zulk een watervloed zyn moge, de belofte is nochtans, dat *die hem niet zullen aanraken*: juist niet dus te verstaan, als of de heilige hier voor altoos wierden bewaart: neen, zy komen Pf. 66: 12. en 42: 8. dikwerf in het vuur en water: maar in zo verre de HEERE in allen dezen hun geestelyk leven beveiligen zal, en meermalen zelve hun tydelyk leven bewaren in de grootste benauwtheden: dan gelt de taal: *Wanneer Job. 38: 11. gy zult gaan door het water, Ik zal by u zyn; en door de Pf. 65: 8. rivieren, zy zullen u niet overstroomen: wanneer gy door Rom. 8: het vuur zult gaan, zult gy niet verbranden, en de vlam 35-39. u niet aansteeken. Jel. 43: 2.*

2 Pet. 2: 5. Dit heeft Noach ondervonden in dien geweldigen watervloed: Israël in de Rode zee en de Jordane, David en vele andere heilige zyn hier van spreekende getuigen: en het zal ons nadrukkelyk getoont worden in dat deel der H. Geschiedenisse, 't welk wy onder handen

den nemen: daar Eliza binnen het benauwd Samaria geveiligt word voor de woedende baaren van de Syriërs en den Koning Israëls.

In 't voorgaande is reeds gezien, in welk een gevaar t'ZAMEN- die heilige Eliza te Dothan van wege de Syriërs ge- HANG. raakte: egter, hoe in een overloop van grote wateren die hem niet aanraakten. Nu zullenwe een nieuwe proeve van de Goddelyke bewaringe van zynen Profeet binnen het benauwd Samaria verneemen. Daar wy

I. De hooggaande en drukkende benauwdheid van Samaria beknopt openen: *vs. 24-29.* VERDEE- LING.

II. Het dreigend gevaar van Eliza afgewend. *vs. 30-33.*

De H. Geschiedenis geeft ons eerst een verhoog van den naaren toefstant binnen Samaria, door een zware VERKLA- RING van belegeringe en hongersnood veroorzaakt. het I. DEEL.

En het geschiedde daarna, dat Benhadad, de Koning van Syrië, zyn geheel leger verzamelde, en optoog en Samaria belegerde. vers. 24. Schoon het ryk van Israëel een tyd lang vry was van den inval der Syrische benden; schynt egter die stilstant van wapenen niet lang geduurt te hebben: want het geschiedde enigen tyd daarna, dat Benhadad, waarschylyk een gemeene naam van de Syrische Koningen, de weldaad van Eliza en Joram aan zyne gevangene benden beweezen vergeeten hebbende, of ondankbaar aan zulk een weldadigheid, zynen ingewortelden haat tegen Israëel voelt herleeven: uit welken grond hy zyn geheel leger verzamelt en tegen Joram optrekt; welke zig in 't veld te zwak bevindende, of aan de Goddelyke hulpe wantrouwende, of op den raad van Eliza, zig binnen de hoofstad Samaria opsluit; welke daar op van Benhadad belegert word. vers. 23.

En gewis, deze belegering moet al vry lang en zwaar geweest zyn; want *daar wierd grote honger in Samaria vers. 25.* Gelyk dit meermaal de belegerde steden overkomt, wanneerze onverhoeds aangetaft worden, en de

opgelegde voorraad verteert word. Een honger daar
 Deut. 32: en boven hier aan te merken, als een oordeel van God
 24. over dat afvallig volk; 't welk, niet tegenstaande alle
 de wonderen van God door Eliza, in zynen afval vol-
 hardde.

De zwaarte van dien hongersnood word in twee
 proeven vertoont; namentlyk het *slegt* en het *onnatuur-*
lyk voedsel.

Eerst uit gebrek van leeftogt: *want ziet, zy beleger-*
denze, tot dat een ezels kop voor tagtentig zilverlingen was
[verkogt] en een vierendeel van een kab duivenmest voor vyf
zilverlingen.

Kanttek. Zonder ons met de verscheidene vertalingen en op-
 vattingen van deze woorden op te houden, die men
 Polus. elders vinden kan; schynt het eenvoudigst, dat men
 den *ezels kop* hier in zynen eigentlyken zin behoude;
 Borrhous. welke schoon onder de verbodene spyzen behorende,
 egter in dien zwaren hongersnood zeer dier verkogt
 wierde, want nood breekt wetten: en dat men door de
 Bochart. *duivenmest* uitschot van *slegte* erweten of van geroofte
 Budd. p. linzen versta, by de Arabiërs in gebruik en *duivenmest*
 460. genaamt, mogelyk omdat men die gewoonlyk, als een
 Michaël drek of uitschot, voor de duiven plag te werpen.
 h. 1.

En waarlyk, de dierte van zulk een onrein en gering
 voedsel toont genoegzaam de zwaarheid van dien hon-
 gersnood; want daar een ezels kop omtrent 20 ryks-
 Burman. dalers, en een klein maatje duivendrek meer dan een
 ryksdaler kost, daar moet het tot het uiterste geko-
 men zyn. *

Maar

* Salsâ est observatio *M. Borrhâi* h. 1. „Digni erant ut asini
 capite vescerentur, qui per contumaciam lege divina neglecta,
 Lampé ge- asini stolidi & pervicacis animalis ingenium imitentur. - -
 nad. tom. Quæ caro stolidi illius pastoris caro est, quem Zacharias cap. 11
 f. p. 577. describit. Hujus autem asini, contumacis ad doctrinam cœle-
 stem,

Maar de schrikkelykheid van dien razenden hongersnood blykt nog klaarder uit het onnatuurlyk voedsel, daar de moeders hare eigene ingewanden aantasten. Dit word in de omstandigheden verhaalt vers. 26-29. waar mede wy ons egter niet lang zullen ophouden, als zo zeer niet dienende tot ons oogwit.

En het geschiedde, als de Koning op de mure voorby ging; vers. 26. om zo veel mogelyk in dien uitersten nood op zyne zaken, ter verdediginge van de stad tegen de vyanden, agt te geven: *dat een vrouwe* zig van die gelegenheid bediende, en *tot hem riep, zeggende; help my, heer Koning*, een taal, welke hare radeloosheid genoegzaam uitdrukt.

Y y 3

En

stem, caro, infestante nos fame Euangelii, quanti constet, experti jam aliquot seculis sumus, & etiamnum magno nostro dolore experimur., Confer notam Ejusdem ad *Stercus columbarum*: quod applicat ad stercora humanarum doctrinarum, cum meritis & justitia operum, quam Paulus pro stercore duxit. Quibus addi possunt Reliquiæ & ejusdem furfuris alia, quæ vili colligit, aut care vendit Romana Samaria.

Dum in hoc stercore versamur, occurrit elegans locus *Calvini* in Præfatione ad Regem Galliæ, Institutionibus Christianæ Religionis præmissa, quæ inter optimas recenseri solet. p. III. 4. „Præterea (Pontificii) calumniose nobis Patres opponunt, ac si eos haberent suæ impietatis suffragatores. - - Verum cum multa & sapienter ab illis Patribus scripta sint; in quibusdam vero iis acciderit, quod hominibus solet: isti pii scilicet filii, qua sunt ingenii & judicii dexteritate, eorum tantum lapsus & errores adorant: quæ bene dicta sunt vel non observant, vel dissimulant vel corrumpunt: ut dicas, prorsus illis curæ fuisse, *in auro legere stercora.*„ Waar van de zin hier op uit komt; dat de hedendaagse Roomse vlak het tegendeel van dien ouden Romein Virgilius vertonen; die het goud uit den drek van Ennius vergaderde: maar deze hebben den drek uit het goud der Vaderen t'zamen geraapt, 't geen zy vergulden en zo dier verkopen als zy kunnen. Dog wy behoeven zulke verzameelaars van duivendrek niet alleen te Samaria en te Rome te zoeken.

vers. 27. *En hy zeide: de HEERE helpt u niet: waar van zonde ik u helpen? van den dorschuloer of van de wynerfse? Volgenwe deze vertaling van de Onze, dan is de zin; dewyl de HEERE, Die alleen alle menschen helpen kan, u niet helpt; wat hulpe zal ik u bewyzen? zal ik u, koorn, oli of wyn byzetten? maar dit alles is reeds in den hongersnood verteert.*

vers. 28. *Wanneer nu zy hier op antwoordde, naar Josefus verhaal, „myn heer Koning, ik begeere van u geen teerkost: „ zeide de Koning verder tot haar; wat is u dan? wat deert u?*

Hier op klaagtze een andere vrouwe by den Koning aan, over het breeken van hare onderlinge verbintenisse: *En zy zeide: deze vrouwe, die zy den Koning toont, heeft tot my gezegt; geef uwen zoon, dat wy hem heden eeten; en morgen zullenwe mynen zoon eeten. Zo hebben wy mynen zoon gezoden en hebben hem gegeten. Maar als ik des anderen daags tot haar zeide: geef uwen zoon, dat wy hem eeten, zo heeft zy haren zoon versteeken; of om hem te verschonen, of alleene op te eeten. Dewyl zy nu van hare zyde aan hare verbintenisse voldaan hadde; maar de andere, schoon de eerste in dien voorslag, trouwloos was in de vervulling van hare belofte, roept zy overzulks tot den Koning, om recht en hulp te erlangen.*

Zonder ons lang by dit naar voorval op te houden, merkenwe hier over alleen aan: Wat zware plagen de oorlogen en belegeringen zyn, die meermaal de menschen tot zulke uitersten vervoeren: en byzonder wat schrikkelyke plaag de hongersnood zy, die de moederlyke liefde weet te verbreeken en de ingeschapene natuur-wet te verkragten: des aan een zwaren honger niet te onregt een *razerny* word toegeschreeven. Vooral hoe men hier een proeve ziet van de waarheid der Goddelyke dreigementen aan het afvallig Israël: *gy zult het vleesch*

vleesch uwer zoonen eeten en het vleesch uwer dogteren zult gy eeten. Levit. 26: 29. nader uitgebreid Deut. 28: 53-57. En gy zult eeten de vrugt uwes buiks, het vleesch uwer zoonen en uwer dogteren -- in de belegeringe en in de benauwinge, daar mede uwe vyanden u zullen benauwen: enz. Geen wonder dan, dat David, doe hem drie plagen voorgestelt wierden, de honger, het zwaart der vyanden en de pestilencie, de laatste uitkoos, en wel om deze rede: laat ons dog in de hand des HEEREN vallen, want zyne barmhertigheden zyn veele: daar een vrouwe nu en dan ten dage der benauwtheid hares zuigelings vergeet en zig niet ontfermt over haren zone. Dat quam Samaria over, en daarna Jerusaleem: waar over die klagte word opgeheeven: de handen der barmhertige wyven hebben hare kinderen gekookt: zy zyn haar tot spyze geworden, in de verbreekinge der dogter mynes volks. Klaag. 4: 10.

2 Sam. 24:

13, 14.

1 Chron.

21: 12, 13.

Jef. 49: 15.

Hebbenwe tot dus verre de klemmende benauwtheid van Samaria gezien: gaanwe ook nu vernemen, welk een gevaar den Profeet dreigt, door Jorams onstuimigheid. II. DEEL.

Hier van meld eerst de H. Geschiedenis zyne beroertheid: vers. 30. *En het geschiedde, als de Koning de woorden dezer vrouwe gehoord hadde, dat hy zyne kleederen scheurde, also hy op den muur voortging: en het volk zag; dat, ziet, een zak van binnen over zyn vleesch was.*

Dat men van ouds in het Oosten gewoon was zyne kleederen te scheuren in geweldige onsteltenissen en allersmertelykste omstandigheden, is meermaal voorheen opgemerkt: geen wonder dan, dat de Koning Joram, op het hooren van zulk een onmenschelyke daad, zyne kleederen scheurde; dewyl zyn gemoed daar over, als een onstuimige zee, beroert wierde. Waar door aan het volk, daar omtrent tegenwoordig, gelegenheid gegeven wierde, om door de scheuren der kleederen te zien; dat Joram een zak of eengrof kleed over zyn vleesch hadde. Elia p. 271.

Gen. 37:34. hadde aangetogen; gelyk men insgelyks gewoon was in tyden van benauwtheid en zware rouwe. Volgende hier in Joram zynen vader Achab na; welke, op de aankondiginge van Gods oordeelen door Elia, *zyne kleederen scheurde, en een zak om zyn vleesch leide.*

1 Kon. 21:27.

Schoon nu deze tekenen van bittere droefheid in Joram niet af te keuren zyn, byaldienze uit een regt verbryzelt herte waren voortgekomen: was zulks egter in Joram maar gedwongen, of bygelovig, of huichelagtig: dewyl hy slegs *zyne kleederen scheurde*, en niet Joël 2:13. zyn herte, 't welk de HEERE boven alles eifcht: hy trok wel *een zak over zyn vleesch*, om zig als in zak en affche te vernederen; maar geloofde niet, dat hy zelve niet anders dan vleesch, stof en affche was. Een boetvaardigheid overzulks van den zelve aart, als de vernedering van Achab, elders uitvoeriger vertoont, en van het afvallig Israël meesterlyk naagebootst. *

Elia p. 274, 275.

Te klaarder blykt zyn hard en onbekeerlyk hert onder die tekenen van treurigheid; omdat dit in hem niet voortquam uit medelyden met de vrouwe, nog uit een gezigte van de regtmatigheid van Gods oordeel, veel min uit een herte verbroken over zyne eigene en Israëls snoodheid; maar uit onstuimigheid tegen Eliza. Dat blykt uit vers. 31. *En hy zeide: zo doe my God en doe zo daar toe! Indien het hoofd van Eliza, den zone Safats, heden op hem zal blyven staan!*

Zo durft hy zig onder een plegtigen eed verbinden; dat hy het hoofd van Eliza zal wegnemen, en hem op dien

* „Ad hunc modum hodie fit in Papatu, ubi si calamitates immincant, secum dicere consueverunt: nunc augendus est numerus missarum, nunc ambulare oportet nudis pedibus, multiplicare litanias, indulgentias redimere, confessionem auricularum interponere, aliqua jejunia instituere ac consimilia. Reformare autem religionem, superstitiones, abusus & idololatriam ejicere, neque sustinent neque cogitant. Non est sita respicientia in simulationibus externis. „&c. *Martyr* h. l. p. 251.

dien zelve dag laten dooden. Wat verschilt die taal van de vorige, doe hy Eliza *zynen vader* noemde en zig zo onderwerpelyk aanstelde! Zal hy zo speelen met het *hoofd* van den Man Gods, daar een *ezels kop* in zulk een prys was en 80 zilverlingen waardig! Durft hy, die den God Israëls met het herte verlochende, zo schandelyk met den monde Gods naam misbruiken; om zig in zulk een boos opzet te styven! Zo vertoont hy zig een regtaardigen zoon van Jezabel; die insgelyks in woede tegen Elia ontstoken, zwoer: *Zo doen [my] de goden en doen zo daar toe! voorzeker, ik zal morgen omtrent dezen tyd uwe ziel stellen, als de ziel van hunner eenen.* 1 Kon. 19:2.

Maar welke mag dog de Rede geweest zyn van zulk een oplopenheid en woedenden toorne? Het kan zyn, dat de valsche profeteen allange den Koning tegen Eliza hebben opgehitst, als de oorzaak van alle de rampen die Samaria drukten; als een anderen Elia, dien be-roerder van Israëel; ja als een pest onder het volk. Of dat Joram gedacht hebbe; dat Eliza dien hongersnood van den HEERE gebeden hadde, in navolginge van zynen Meester, om het afvallig Israëel te straffen: ten minsten hebbe geoordeelt, dat Eliza dien hongersnood ligtelyk door zyn voorgebed hadde kunnen afwenden, gelyk Josefus meent: en in hoedanige gedagten hy zig konde styven, omdat hy reeds soortgelyke wonderen van hem gezien of vernomen hadde. 1 Kon. 18:17.
Hand. 24:5.
1 Kon. 17:1.
vers. 18.

Egter schynt het uit den t'zamenhang met het gevolg ten naasten te blyken, dat de Profet hem de Goddelyke hulp hadde toegezegd; en uit dien hoofde verhindert, om een nadeelig verdrag met den Koning van Syrië aan te gaan: maar dewyl de zaken nu tot het uiterste gekomen waren, en gene hoop van ontzet zig opdeed, ontsteekt hy in woedenden toorne tegen Eliza, en wil hem dooden, als een leugenaar, bedrieger en de oorzaak van alle die elenden. vers. 33.
Kanttek.

Trouwens, dit is van Adams tyden af de gewoonte van de godloze geweest, in de goddelyke gerigtsoefeningen de schult van hunnen eigen hals af te schuiven en die op andere, inzonderheid de godvrugtige, te werpen. Uit dezen grond wierden daarna de Roomse Keizers meermaal tegen de Christenen opgestookt, als of die de oorzaak waren van alle de onheilen, die het Roomse ryk troffen: een gevoelen, 't welk het Paapse Martyrh. 1. Rome gretig van het Heidense heeft overgenomen.

Maar gaanwe het gedrag van Eliza in deze benauwde tyds omstandigheid inzien: dit word gemeld vers. 32. *Eliza nu zat in zyn huis, en de Oudste zaten by hem.*

Terwyl de Koning als een voortgedrevene zee niet rusten kan, zit *Eliza in zyn huis*, 't welk hy zig binnen Samaria ter woning verkozen hadde; wel treurig en vernedert onder die zware hand van God over Samaria: maar ook gerust en stil als een ysvogel in zyn nest, in het midden der woedende baaren: * als weete, dat de HEERE zelve hem een verbergning was, Die hem behoedde voor benauwtheid en Samaria zoude omringen met vrolyke gezangen van bevrydinge.

Pf. 32: 7.
91: 1-4.
119: 114.

Egter zit hy hier niet alleen; maar vergezelt van de *Oudste*: het zy men hier door enige van de aanzienelykste Raadslieden en voornaamste burgeren van Samaria versta, die het nog hielden met den God van Israël en zynen Profeet, en in deze benauwde tyden, alle vleeschelyke redekavelingen doorbreekende, raad en hulp by Eliza zогten: het zy men hier onder sommige van zyne

* Dit was het gewoon devys van Willem I. een ysvogel makende zyn nest op zee, met het omschrift: SÆVIS TRANQUILLUS IN UNDIS. dat is: GERUST IN EEN ONSTUIMIGE ZEE. *Bizot* Medal. Hist. p. 7. 45. 47. Die de gedaante van die tyden kent, en geloofst dat die Vader van ons land het verbond met God gemaakt hadde, zal ligt begrypen, hoe gepast dit zinnebeeld hem voegde.

zyne leerlingen mede begrype, die of reeds oud van jaaren of grys in geleertheit en ervarenheid waren.

Althans, daar was een godvrugtige vergadering ten huize van Eliza opgekomen, om in dezen uitersten nood zig voor God te verootmoedigen, in heilige oefeningen zig bezig te houden, en te zamen te leven of te sterven: indagtig aan des HEEREN bevel: *roept My aan in den dag der benauwtheit.* Pf. 50: 15. en Jcf. 26: 20. *Gaat heen, myn volk, gaat in uwe binnenste kameren, en sluitet uwe deuren na u toe: verbergt u als een kleinen ogenblik; tot dat de gramschap overga: en erkennende, dat in stilheid en in verironwen hunne sterkte zoude zyn.* Joh. 20: 19. 2 Kor. 7: 3. Jcf. 30: 15.

Ondertussen zat de woede van Joram niet stille: maar hy zond een man van voor zyn aangezichte; om den wreedten toeleg van den Koning, als zyn beul, uit te voeren.

Maar Eliza weet dit voor te komen: want eer die bode tot hem gekomen was, hadde hy gezegt tot de Oudste: *hebt gy gezien, hoe die zoon des moordenaars gezonden heeft, om myn hoof af te nemen? ziet toe, als die bode komt; sluitet de deure toe, en dringt hem uit met de deure. Is niet het geruisch der voeten zyns heeren agter hem?*

Om den zin van deze tale te vatten; merkenwe aan, dat die God, Welke den bedekten handel van Gehazi en de verborgene raadslagen van Benhadad voorheen aan Eliza ontdekte, hem ook het moorddadig voorneemen van Joram hadde bekend gemaakt: waar van hy aan de Oudsten berigt geeft, hen de manier van de doodstraffe vertonende, welke Joram hem hadde toegedagt; en hen belastende, den bode te wederhouden door het sluiten van de deure; tot dat Joram zelve zoude gekomen zyn, welke hy wiste dat zynen bode op de hielen zoude volgen, waarschyglyk berouw hebbende van zulk een haastig vonnis.

Tot nadere opheldering merkenwe aan:

1. Dat de HEERE mogelyk dien snoden toeleg van Joram

Joram ook aan sommige der Oudsten in een gezigte hadde geopenbaart: althans Eliza vraagt het hen, en maakt het hen teffens bekend.

2. Dat Eliza Joram een *zoon des moordenaars* noemt; dewyl hy het moorddadig hert van zynen vader Achab hadde overgeërft, en gezind was hier van een dodelyke proeve te geven. Waar in de Profet niet buiten zynen pligt en schuldige eerbied treed; nademaal hy als een Man Gods, door den Geest gedreeven, hem zynen eigen naam geeft, en daar in zynen meester Elia navolgt.

1Kon. 21:19.

3. Dat hy betamelyk voor zyn eigen leven zorgt, 't geen hy gaarn voor de belangens van Israëls God wil opofferen; maar niet voor de woede van een haastigen Koning wilde bloot stellen; opdat de heerlykheid van Gods Name hier door niet mogte verdonkert worden: uit welken hoofde hy van Gods wege, Die Hoger is dan alle de hoge, aan de Oudsten belaft, den bode met geweld in zynen toeleg te stremmen.

Elia p. 184.

4. Te meer, omdat hy door een goddelyke openbaringe wiste; dat Jorams hert door een magtige hand omgewend zynde, de Koning zynen bode schielyk agter na volgde, om de uitvoering van zyn haastig vonnis te steuiten: want Eliza hoorde reeds *het geruisch zynner voeten* agter den bode; of in waarheid of in een profetische verrukkinge.

Elia p. 158.

5. Onderdes kunnen we hier in een bewys zien van Jorams wispelturigheid, die dan eens Eliza als zynen vader eert; dan zyn hoofd wil weg nemen, dan weder berouw heeft: zo is een dubbelhertig man ongestadig in alle zyne wegen.

Jac. 1: 8.

6. Hoewel men vooral hier in Gods heimelyk bestier te erkennen heeft, in Wiens hand des Konings herte is, als waterbecken, om het te neigen, werwaart Hy wil: schoon de manier niet aangetekent staat, langs welke Jorams hert zo schielyk verandert is.

Spr. 21: 1.

Deze

Deze zaken, die of in den text, of in den t'zamenhang schynen te liggen, vooraf wel opgemerkt zynde; zal zig het vervolg der historie klaarder opdoen. *Als hy nog met hen sprak, ziet, zo quam de bode tot hem af: en hy zeide; ziet, dat quaad is van den HEERE; wat zoude ik verder op den HEERE wagten?* vers. 33.

Om ons niet met verscheidene uitleggingen op te houden: * merkenwe dit verhaal aan als een verkorte rede; welke dus in 't geheel kan aangevult worden: *als hy nog met hen sprak, en Eliza nauwlyks zyne rede tot de Oudste geendigt hadde; ziet, zo quam de bode tot hem af, en de Koning Joram aanstonds met hem, gelyk men veilig besluiten mag, uit kap. 7: 17. welke, uit ontzag voor zyne majesteit, t'zamen binnengelaten zynde; zeide hy, namentlyk de Koning: ziet dat quaad is van den HEERE enz.*

Of 'er enige onderhandeling tusschen Joram en Eliza zy vooraf gegaan, word ons niet duidelyk gemelt: het heeft des HEEREN Geest behaagt alleen des Konings wanhopige taal aan te tekenen, zig beklagende over den HEERE.

Hy spreekt niet van het hoofd van Eliza weg te nemen, dewyl zyn hert door de pylen van overtuiginge reeds was omgekeert; of, zo men liever wil, door het ontzag voor den Profeet en de Oudste getroffen wierd. Maar hy zegt: *Ziet dat quaad is van den HEERE: wat zoude ik verder op den HEERE wagten?*

Door dat quaad verstaat hy in 't gemeen de zware
 Z z 3 bele-

* Omnis difficultas evanesceret, si liceret pro המלך (Nun-
 cius) legere המלך (Rex) ejecta litera & coll. cap. 7: 17.
 ubi hæc historia repetitur: postquam המלך Rex ad ipsum descende-
 rat. Nisi malis, & per epenthesin hic esse institum. Sicut in
 plurali 2 Sam. 11: 1. Quod viris in Hebræa lingua exercitatis
 dijudicandum trado. Saltem nil temere immutandum: dum va-
 ria lectio h. l. in Bibl. Michaëlis non occurrit.

belegering en hongersnood; en in 't byzonder dien schrikkelyken kindermoord voorheen gemelt. Zulks erkent hy dat *van Jehova* was, een oordeel van God besloten en toegezonden. Overzulks ydel en vrugtelooſ, verder *op den HEERE* en zyne verloffinge *te wagen*. Waar uit het ſchynt, dat Eliza hem by den aanvang of voortgang der belegeringe hope hadde gegeven van een heilzame uitkomſte en verloffing te zullen erlangen. Maar nu het zo verre gekomen was; dat de moeders hare ingewanden aantafſten; komt hem Samaria's toefant hopeloos voor, en een ydel ding op den HEERE te vertrouwen.

Wanneer men deze taal van Joram van buiten aanziet: ſchynt 'er nog al iet pryſſelyks in te liggen: immers 1. Hy erkent, dat *Jehova* God is, wiens Naam hy in de benauwtheid niet geheel vergeeten hadde, ſchoon hy de afgoden ten minſten den beelden-dienſt aankleefde: 2. Hy belyd, dat 'er geen *quaad* der ſtraffe in de ſtad is, 't welk de HEERE niet doet; en dat was op zig zelve een waarheid. 3. Dat de godloze geenen grond hebben, om op de verloffinge des HEEREN te wagen.

Maar als men deze taal wat dieper inziet, zal men daar in een t'zamenknoping van ongerechtigheid ontdekken: want 1. Hy eert *Jehova* ſlegs met den monde, maar doet zyn hert verre van Hem, en op zyn beſte, hinkt hy op twee gedagten: 2. Hy klaagt over het *quaad* der ſtraffe, en niet over zyne en Iſraëls zonden, den oorsprong van alle plagen: naar de tale; Jer. 2: 19. *Uwe boosheid zal u kaſtyden en uwe afkeeringen zullen u ſtraffen: weet dan en ziet, dat het quaad en bitter is, dat gy den HEERE uwen God verlaat en myne vreeze niet by u is: ſpreekt de Heere.* 3. Hy veragt door ongelove de beloften van den HEERE door Eliza gedaan, en wanhoopt aan Gods waarheid, goedheid en magt; als of

hy zeide met die godloze: *het is te vergeefs, God te dienen*: enz. Mal. 3: 14. En dus hebben de Onze zeer wel opgemerkt; dat het woorden zyn van een godlozen en ongelovigen mēnsche; die de belofte der Goddelyke hulpe, door Eliza toegezegd, schandelyk verwerpt.

Welk nu het gevolg hier van geweest zy; en hoedanig een schildery wy hier kunnen opmerken van de benauwtheden en verlossingen van ons Vaderland, zal by de volgende stoffe blyken.

Nu zy het ons genoeg hier in een nieuw bewys voor **BETOOGING.** de hoge waardigheid van Eliza te beschouwen: aan wien de snode raadslag van Joram om hem te doden van God ontdekt word, gelyk hy daar van aan de Oudste opening geeft: en welken zynen Profet de **HEERE** zo zorgvuldig bewaart voor de woede van den Koning, door het omwenden van zyn herte.

Om dit gedeelte der H. Geschiedenisse ons verder te nutte te maaken. Hebbenwe in de voorgaande stoffe **TOEPAS-** een Schildery mogen zien van de *listige en geweldige* **SING.** aanslagen der vyanden tegen het Israël Gods. **vs. 8-17.**

Gaanwe nu in *Benhadad* en *Joram* een Prente beschouwen van den *byblyvenden Haat* der vyanden en van hunne weergalozе *Wispelturigheid*.

Benhadad voor een tyd de wapenen nederleggende; dog daarna met meerder geweld tegen Israël opkomende, en Samaria tot het uiterste benauwende, geeft ons een levendig vertoog van den *aanhoudenden haat* van Satan, wereld en zonde tegen het geestelyk Israël. *

Het

* Nog klaarder is dit vertoont in de verlossinge van Israël uit Egypte en hunne veelvuldige benauwingen in Kanaän: ziet *Lampe* genad. tom. 3. p. 300-306. En niet minder door de veranderingen van de Kerke des N. Test. gelyk de gemelde beroemde Man aanwyft: tom. 5. p. 264. „In 't algemeen aangemerkt, zo heeft ieder gelovige des N. Test. byna dezelve ver-

Het gaat de vyanden wel eens gelyk de Syriërs: wanneer zy op een zonderlinge wyze zyn beschaamt gemaakt en in hunnen toelig te leur gestelt; houdenze zig doorgaans voor een tyd stille en schynen als in hunne schelpen te kruipen; zodat Gods kinderen hoopen, datze nu eens rust zullen hebben van hunne vyanden, en daar op allengskens zorgeloos worden.

Maar zy worden eerlang onzagt weder opgewekt. De vyanden, die in plaats van geheel verflagen te zyn, Joh. 18: 6- flegs agterwaarts waren gekeert en zig uit het gezigte gehouden hadden, hunne kragten wederom hebbende vergadert en hun voordeel afziende, staan weder op van de aarde en overrompelen Gods volk onverhoeds met meerdere magt, dan voorheenen: ja de slappe wagt, die tegen hen gehouden wierde, hebbende opgeslagen, Heb. 12: 1. omringen zy hen ligtelyk, en benauwen hen aan alle Pf. 116: 3. kanten met banden des doods en angsten der helle.

Dan ziet het 'er naar met hen uit: want 1. Dankomt 'er dikwils een *grootte honger* in het land Israëls; dewyl het de toelig der vyanden is hen den leeftogt af te snyden; hen de genade middelen te benemen, of den invloed der genade op de zelve te onderscheppen; opdat de

veranderingen, als de gansche Kerke des N. Test. heeft. Het beginsel der bekeeringe is zeer aangenaam: de eerste verschyning van het genadelicht gaat met veele verquikkingen voor den inwendigen mensche verknogt. Maar het blyft niet altyd zodanig: wanneer het genadewerk eerst in de ziele bevestigt is, dan moet dezelve allerlei bitterheden doorwandelen en gewaar worden, dat zy een lid der strydende Kerke zy: dan worden 'er allerlei proeven der opregtigheid genomen: dan moet men zig in de zelfs verlocheninge oefenen, in de wereld benauwdheid hebben, in nieuwe verduisteringen van het inwendige getuigenisse der genade Gods geraken; en alshoon het licht tuschen deze duisternissen dikwils een weinig wederom doorbreekt, egter word de ziel daar door maar voorbereid, om op nieuwe bezwaarlyke wegen den HEERE na te volgen. Dog het einde zal dies te aangenaamer zyn.,

de middelen hen geen nut doen en zy van gebrek mogen quynen en sterven. 2. Dan worden zy door den nood wel eens gedrongen, om *verbodene spyze* te nuttigen, ten minsten om *duivendrek* te eeten, dingen die hen voorheen veragtelyk voorquamen op een hoogen prys te stellen, en 't geen zy onlangs voor uitschot rekenden en wegwerpen gretig in te sloepen. 3. Dan roepenze wel eens in de benauwtheid tot den Koning Israëls: *help my* Kap. 4: 39. *Heer Koning! o myn ingewand, myn ingewand! ik hebbe barens wee. O wanden myns herten! myn hert maakt getier* Jer. 4: 19. *in my!* wanneer de opgelegde voorraad van genade als 't ware verteert word. 4. En komt 'er dan geen schielyk nog gunstig antwoord; dan geld die wanhoopige taal: *Myn sterkte is vergaan, en myn hoop van den HEERE!* Klaagl. 3: 8.

Maar zo klaar ons Benhadad een verhoog geeft van den aanhoudenden haat der vyanden: zo duidelyke prent te konnenwe in *Joram* vinden van hunne *Wispelturigheid*. zond kap. 3.

Immers Joram, dan den Profeet vleyende en zynen vader noemende, dan dreigende dat hy zyn hooft zal wegnemen en hem vermoorden, dan weder omgewend en God lasterende; verhoog ons een klaren spiegel van den wispelturigen aart en bedrieglykheid van de geestelyke boosheden, zig openbaarende in een overvloed van strydigheden en zig aan geene regelen bindende.

En wie is magtig om alle de listige omleidingen van dien Leviatan, die kromme slomme slange; alle de kronkels van een verkeert en verdraaid geslagte; en die heimelyke wendingen van het bedorven herte na te gaan? dat zig dikmaals schoon voordoet; maar in een vervloekten moordlust en lasteringe van God-eindigt. Te regt mag daar over uitgeroepen worden: *Arglistig is het hert, meer dan enig ding, ja doodlyk is het; wie zal het kennen?* 't heeft schuilhoeken, die voor ons ongenaakbaar zyn, draajingen daar men geen oog op kan houden: dan is het heet, dan koud, dan vleid het door

veel te belooven, dan dreigt het alles te verderven.
Wie kan met zulke vyanden omgaan?

En nochtans zynwe alle met zulke vyanden omringt.
Maar hebtge dit ooit geloofd, en kendge zulke benauwingen en wispelturigheden van uwe vyanden by bevindinge?

Och! ik vreeze, dat veeler gewisse zal moeten zeggen, dat het een en ander voor u onbekende zaaken
Pf. 73: 4 zyn. 1. Gy hebt dog *geene banden ter dood*; maar leeft altyd in de ruimte; een klaar merk, dat gy geheel onder de magt der vyanden zyt: of komtge in benauwdheid; 't is niet over de magt der verzoeking, maar over uiterlyke tegenspoeden, gebrek van brood, verlies van kinderen, vrienden, enz. op zyn beste, over
Hof. 7: 14. het quaad der straffe: dan roeptge om hulpe en huil op uwe legers, en zoekt meermaal uwe redding by zwakke menschen, die u niet kunnen helpen. 2. Veel minder kend gy de *bedrieglykheid* van uw herte: uw hert meentge is altyd goed en opregt, en weet van geene arglistigheden.

Ach! dat alle de zodanige nu nog begreepen, datze in den zelve grond staan met Benhadad en Joram, vyanden van God, zyne Profeten en volk! Datze dezen hunnen slangen-aart met ontroeringe aanschouwden en hunne herten scheurden en niet hunne kleederen!
Datze leerden zig zelve te verfoeyen en berouw hadden in zak en asche, met een innige droefheid naar
Job. 42: 6. God, werkende een onberouwelyke bekeering tot zaligheid! eer hunne vreeze komt gelyk een verwoesting
2Kor. 7: 10. en hen benauwtheid en angst overvalt, zonder hope van
Spr. 1: 27. uitreddinge. Zo luid de raad; Joël. 2: 12-14. *Nu dan ook, spreekt de HEERE, bekeert u tot My met uw gansche herte; en dat, met vasten en met geweene en met rouwklage; en scheurt uw hert en niet uwe kleederen, en bekeert u tot den HEERE uwen God; want Hy is genadig*
en

en barmhertig, langmoedig en groot van goedertierenheid, en berouw hebbende over het quade. Wie weet? Hy mogte zig wenden en berouw hebben, en Hy mogte een zegen agter zig overlaten.

Wat u betreft, geestelyk Israël: hebtge uit het voorgezegde begreepen, met welke aanhoudende en bedrieglyke vyanden gy te doen hebt; leert dan hier uit, hoe gy u te gedragen hebt, om zware benauwingen te ontwyken.

1. Zyn de vyanden zo *hardnekkig*: wagt u dan wel voor uwe ziele, datge nooit zorgeloos word tegen het wederkeeren der vyanden. Gelyk de Satan slegs den Heere Jesus voor een tyd verliet, om ter gelegener tyd weder te keeren; zo handelt hy nog met zyn volk: wanneer hy door de eerste of vernieuwde bekeeringe uit het herte word uitgeworpen, schynt hy hen voor een tyd te verlaten; maar hy komt eerlang met vernieuwde kragten weder: en wee dan de ziele, zo zy hare wapenrusting heeft afgelegd! En daarom rekend nooit gedaan werk, in te waaken en te stryden tegen de vyanden: als zy overwonnen schynen hebbenze een agterlage, die zig een tyd lang schuil houd en op haar luimen ligt, om onverhoeds op te komen. Menig overwinnaar is verslagen door agteloosheid na de viktorie. David en andere heilige zyn hier door onverwagt overrompelt en benauwt. Niemand sterft hier overwinnaar, dan wettiglyk strydende.

Luk. 4: 13.

2. Zyn de vyanden zo *wispelturig*, dat men 'er geen oog op houden kan: o! wat een allernauwkeurigste wagthouding word hier tegen vereischt! Een openbaar vyand geeft doorgaans tyd ter toerusting; men verneemt, waar hy zig legert en inbreeken wil: maar wie kan zorgvuldig genoeg waaken tegen een bedrieglyken vyand, die gedurig rontom gaat en listiglyk omringt? Behoed dan uw hert, genegenheden en zinnen

Owen nat. nen en sluit alle toegangen nauwkeurig toe: met een
en kragt der woord: *doed aan de geheele wapenrustinge Gods, opdat gy*
Verzoek. *kond staan tegen alle listige omleidingen des duivels: - - -*

Efez. 6: *biddende tot aller tyd in den Geest en tot het zelve wakende*
11-18. *met alle geduurzaamheid.*

Zo zultge voor zwaare benauwingen worden bewaart
in den gewoonen weg der goddelyke Voorzienigheid.

Behaagt het egter den HEERE naar zyne vrymagt
en om heilige redenen u in zware benauwtheden te
brengen, uitwendige of inwendige, om te verzoeken

Op. 3: 10. die op de aarde woonen:

Houdet u niet vreemd, als of u iet buitengewoons
overquame; 't geen met Gods weg omtrent zyne kin-
deren niet bestaan konde: neen, in dezen moet gy den
beelde van den voorbeeldigen en tegenbeeldigen Eliza
en meest alle de Heiligen gelykformig worden; die
door veele verdrukkingen moeten ingaan in het Ko-
ninkryke der hemelen.

Leert inzonderheid van Eliza, hoe gy u te gedragen
hebt. 1. *Zat hy in zyn huis: loopt gy als dan niet her-*
waart nog derwaart om; maar *gaat heenen myn volk, gaat*

Jes. 26: 20. *in uwe binnenste kameren en sluit uwe deuren na u toe; ver-*
Eliap. 69. *bergt u als een kleinen ogenblik; tot dat de gramschap overga.*

2. *Zaten de Oudste by hem: vereenigt gy u ook met het*
hoopken der godvrugtigen; en *sluitet de deure toe* voor
de openbare vyanden van Jesus en zyn volk, om niet
in uwe pligten belemmert te worden.

Vraagtge nader, welke oefeningen zullenwe verrig-
ten? Wy konnen die enigermate uit deze geschiedenisse
leeren. 1. Erkend dat het quaad der straffe van Jehova
is, wegens de zonden van het land en zyn volk, en
merkt die aan als moordenaars van uwe ziele. De vyand-
den mogen zeggen wat zy willen; 't is hen te doen om
uw hoofd. 2. Verneedert u hier over voor den HEE-
RE in zak en affche, met een scheuringe des herten,
met

met een innige droefheid en doorbreekende boetvaardigheid. 3. Roept den HEERE aan in den dag der benauwtheid, dat Hy 'er u uithelpe: zo gaat de Dichter voor: *Pfalm. 77: 3. Ten dage myner benauwtheid zogte ik den HEERE; myne hand was des nagts uitgestrekt, en liet niet af.* Jesus zelve in zwaren ftryd zynde, bad te *Luk. 22: 44.* ernstiger; en leerde zyne discipelen te bidden: *Verlos ons van den boezen.* 4. Ziet uit naar den HEERE, en wagtet op den God uwes heils met een toevertrouwend gelove en lydzame hope wagtende op de vervulling van Gods beloften; die Hy aangaande de verlossing van zyn volk gedaan heeft; en overdenkt de dagen van ouds; zeggende met Jesus; *op U hebben onze vaders vertrouwt, en Gy hebt hen uitgeholpen: tot U hebben ze geroepen en zyn uitgereddert: op U hebben zy vertrouwt, en zyn niet beschaamt geworden.* Dat is de grote raad den godvreezenden gegeven: *Jes. 50: 10. Als hy in de duisternissen wandeld en geen licht heeft; dat hy betrouwe op den Name des HEEREN en steune op zynen God. Zo zal in stilheid en in vertrouwen uwe sterkte zyn.* *Jes. 30: 15.*

Neemt dit mede tot uwe Troost. Wie in Hem gelooft en op den HEERE wagt, zal niet beschaamt worden. Hy kend alle de aanslagen der doodvyanden en weet die te doorgronden tot in de binnenste schuilhoeken. Hy zal die ontdekken en te leur stellen; hun hert schielyk omwenden, als dat van Joram, of hen verdryven gelyk de Syriërs: dan zal Hy onverwagte uitkomsten geeven, en de verlossingen van zyn volk groot maken: want *Israël word verlost door den HEERE* en *74: 12.* *met een eenwige verlossinge; gy lieden zult niet beschaamt nog te schande worden tot in alle eenwigheden.* Amen. *Jes. 45: 17.*